

N:o 56.

Ank. till Riksd. kansli den 18 april 1899, kl. 1 e. m.

Memorial, angående höjning af anslaget för komplettering och utvidgning af Riksdagens bibliotek m. m.

(R. A.)

Uti en till statsutskottet den 23 sistlidne februari aflåten skrifvelse hafva fullmäktige i riksgäldskontoret framställt förslag dels om höjning af anslaget för komplettering och utvidgande af Riksdagens bibliotek, dels ock om vissa ändringar i gällande stadgar för biblioteket.

Af denna skrifvelse inhemtas, att bibliotekarien vid Riksdagens bibliotek den 18 i nämnda månad till fullmäktige ingifvit ett memorial af följande lydelse:

»Anslaget till komplettering och utvidgande af Riksdagens bibliotek utgår för närvarande med 3,000 kronor, till hvilket belopp det höjdes från 2,000 kronor vid 1891 års riksdag. Med detta anslag bestridas kostnaderna för såväl inköp som bindning af böcker. Det har emellertid sedan flera år tillbaka visat sig för hvarje år allt svårare att med så knappt tillmätta medel i önskvärd mån följa med den statsvetenskapliga

Bih. till Riksd. Prot. 1899. 4 Saml. 1 Afd. 31 Häft. (N:o 56.)

produktionen, det vill säga, åt biblioteket förvärfva åtminstone de viktigaste af dithörande alster. Då härtill kommer, att biblioteket under år 1898 fått såsom gåfva mottaga den Lorénska stiftelsens boksamling — hvarigenom visserligen bibliotekets nationalekonomiska och socialpolitiska afdelning vunnit en högst betydande och synnerligen värdefull tillökning, men på samma gång större anspråk för framtiden måste komma att ställas på bibliotekets kassa, då med gåfvans mottagande väl får anses följa en viss förpligtelse för biblioteket att inköpa utkommande fortsättningar å påbörjade arbeten, som biblioteket bekommit såsom skänk af stiftelsen, samt att hädanefter i högre grad än hittills tillgodose den ifrågavarande afdelningen med dertill hörande ny litteratur, på det att samma afdelning icke må snart åter nedsjunka till en lägre ståndpunkt än den genom gåfvan nyligen uppnått — torde behovet af en förnyad höjning af biblioteksanslaget vara påtagligt.

Denna höjning synes emellertid för närvarande kunna inskränkas till ett belopp af 500 kronor, så att årsanslaget i sin helhet komme att utgöra 3,500 kronor, under förutsättning dock, att Riksdagen vill medgifva, att bindningskostnaden, som under de senare åren utgjort omkring 1,000 kronor årligen, hädanefter må få bestridas af riksdagskostnadsmedel i stället för af biblioteksanslaget. Härigenom skulle biblioteket vinna en ökad tillgång för bokinköp af cirka 1,500 kronor, hvilket för den närmare framtiden torde vara tillräckligt.

Jag hemställer sålunda, att herrar fullmäktige ville hos Riksdagen göra framställning derom,

1:o) att biblioteksanslaget må höjas från och med innevarande år till 3,500 kronor; och

2:o) att hädanefter kostnaden för bindning af böcker för bibliotekets räkning må få utgå af riksdagskostnadsmedlen.

Enligt nu gällande stadgar för Riksdagens bibliotek, må boklån från biblioteket lemnas till ledamöter af Riksdagen eller kyrkomötet, statsrevisorer och hos Riksdag, kyrkomöte eller statsrevision anstälde tjänstemän samt, under tid då riksdag icke pågår, åt de af Kongl. Maj:t förordnade komitéer eller deras ledamöter. Inga andra personer än de nu nämnda äro således för närvarande *berättigade* att i biblioteket erhålla böcker till låns. Då det väl ej kan förnekas, att biblioteket skulle gagna det all-

männa i högre grad än nu och tillika utan ringaste skada för riksdagsarbetet, om det uttryckligen tillätes såväl de i hufvudstaden befintliga embetsverk och de vid dem anstälde embets- och tjänstemän som ock enskilde forskare att *mellan* riksdagarna begagna sig af biblioteket, synes en ändring af stadgarne i detta afseende redan af nämnda skäl böra ega rum. Men denna ändring påkallas äfven af det förhållandet, att biblioteket, efter mottagandet af den Lorénska stiftelsens boksamling, hvilken tillkommit på enskild mans initiativ och bekostnad, i syfte att befrämja socialvetenskapliga studier i vårt land, väl ej kan undandraga sig att hädanefter stå till tjänst för dem, som egna sig åt sådana studier, åtminstone under den del af året, då Riksdagen ej är samlad. Jag hemställer därför, att herrar fullmäktige ville vidtaga den åtgärd, som på dem ankommer, för att § 7 i de vid 1882 års riksdag fastställda stadgar för Riksdagens bibliotek må erhålla följande lydelse:

§ 7.

Då riksdag icke pågår, må boklån lemnas åt de af Kongl. Maj:t förordnade komitéer äfvensom åt embets- och tjänstemän samt enskilde forskare emot ansvarsförbindelse, hvilken, då böcker utlånas till komité, afgifves af dess ordförande eller sekreterare. Enskild person, som önskar erhålla boklån, må ej utan medgifvande af inspektor kunna på en gång utbekomma mer än fem arbeten eller volymer och vare skyldig att, då bibliotekarien sådant fordrar, anskaffa borgen å ansvarsförbindelsen. Alla enligt denna paragraf utlånade böcker skola före riksdags början vara till biblioteket återställda.

I stadgarnes 4 §, mom. 1 c) föreskrifves, att biblioteket skall hållas tillgängligt under den tid, riksdag, statsrevision eller kyrkomöte icke pågår, tre söckendagar i veckan å tider, som fullmäktige i riksgäldskontoret bestämma. I öfverensstämmelse med denna föreskrift hafva herrar fullmäktige förordnat, att biblioteket under nämnda tid må hållas öppet måndagar, onsdagar och fredagar kl. 11—2. Som emellertid en mycket långvarig erfarenhet nogsamt visat, att biblioteket åtminstone under månaderna september—december — då oftast ett stort antal komitéer samtidigt arbeta i riksdagshuset — knappast kan utan olägenhet hållas stängd någon enda

hel söckendag, och då det under alla förhållanden torde vara ändamålsenligast, att åt herrar fullmäktige lemnas full frihet att förordna om tiderna för bibliotekets öppethållande mellan riksdagarne på sätt dem med afseende å sig företeende omständigheter lämpligast synes, hemställer jag, att herrar fullmäktige ville hos Riksdagen föreslå,

att ur § 4 mom. 1 c) af stadgarne för Riksdagens bibliotek orden »tre söckendagar i veckan» må uteslutas.»

För egen del hafva fullmäktige i ofvan berörda skrifvelse yttrat följande:

»Hvad bibliotekarien i detta memorial anført beträffande behovet af ökade tillgångar för komplettering och utvidgning af Riksdagens bibliotek synes fullmäktige vara väl grundadt. Särskildt torde den omständigheten, att biblioteket under nästlidna år fått såsom gåfva från Lorénska stiftelsen mottaga en synnerligen rikhaltig samling af nationalekonomisk och socialpolitisk litteratur böra i förenämnda afseende förtjena beaktande. I den skrifvelse, hvaruti Lorénska stiftelsens styrelse erbjöd denna gåfva till Riksdagens bibliotek, uttalade styrelsen den öfvertygelse, att biblioteket efter gåfvans mottagande allt framgent skulle komma att årligen rigtas med alla mera afsevärda alster af den socialvetenskapliga produktionen. För den uppgift, riksdagsbiblioteket har att fylla, är det ock enligt fullmäktiges åsigt viktigt, att nyssnämnda vetenskapsgren^{ens}derstädes är på ett fullgodt sätt representerad; och då hithörande afdelning genom dess tillökning med den skänkta boksamlingen numera fått ett högt värde, synes det vara angeläget, att detsamma för framtiden bibehålles genom inköp i större utsträckning än hittills af de viktigare arbeten, som på detta område framträda. Härtill lemnar emellertid det nuvarande anslaget till Riksdagens bibliotek icke erforderlig tillgång, så mycket mindre, som ej heller andra afdelningar af biblioteket kunnat med de medel, som af sagda anslag varit disponibla för bokinköp, kompletteras i önskvärd utsträckning.

För beredande af ökade medel till bokinköp har bibliotekarien ifrågasatt, dels att biblioteksanslaget skulle höjas från dess nuvarande belopp 3,000 kronor med 500 kronor, dels ock medgifvande lemnas, att af förslagsanslaget till riksdagskostnader finge bestridas utgifterna för bindning af böcker för bibliotekets räkning. Då dessa utgifter, hvilka hittills gäldats af anslaget till biblioteket, kunna beräknas till omkring 1,000 kronor årligen, skulle på detta sätt de för bokinköp disponibla tillgångarna komma

att ökas med omkring 1,500 kronor om året. Denna ökning finna fullmäktige vara väl behöflig. Den af bibliotekarien för ändamålet ifrågasatta anordningen, enligt hvilken biblioteksanslaget skulle befrias från bestridande af bokbindningskostnaderna, hvilka i stället skulle afföras å ett förslagsanslag, synes emellertid fullmäktige vara mindre lämplig, och hafva fullmäktige därför ansett sig böra förorda, att anslaget till biblioteket, utan förändring i dess ändamål, från och med innevarande år förhöjes med hela det erforderliga beloppet 1,500 kronor eller till 4,500 kronor.

Beträffande de ändringar i bibliotekets stadgar, hvarom bibliotekarien väckt fråga, få fullmäktige, som anse dessa ändringar önskvärda, åberopa de skäl, som till stöd härför blifvit i memorialet anförda.»

Med anledning häraf hafva fullmäktige hemställt, att statsutskottet ville till Riksdagen göra framställning *dels* derom, att det i 25 § af gällande reglemente för riksgäldskontoret upptagna anslag för komplettering och utvidgande af Riksdagens bibliotek samt dermed förenade utgifter måtte bestämmas att från och med innevarande år utgå med 4,500 kronor årligen, *dels ock* om vidtagande af de utaf bibliotekarien ifrågasatta ändringar i 4 och 7 §§ af stadgarna för biblioteket.

Behovvet af ökade tillgångar för bokinköp till Riksdagens bibliotek har utskottet funnit vara ådagalagd och anser detta behof lämpligen böra tillgodoses på det sätt, som af fullmäktige föreslagits, nemligen genom erforderlig höjning af det fasta anslaget för komplettering och utvidgande af Riksdagens bibliotek; och har utskottet icke haft något att erinra mot det belopp, hvartill enligt fullmäktiges hemställan anslaget skulle bestämmas att från och med innevarande år utgå.

De delar af stadgarne för Riksdagens bibliotek, hvaruti fullmäktige ifrågasatt ändring, hafva nu följande lydelse:

§ 4.

»*Mom. 1.* Den del af biblioteket, som finnes i sjelfva bibliotekslokalen, hålles tillgänglig:

c) under den tid, riksdag, statsrevision eller kyrkomöte icke pågår, tre söcknedagar i veckan å tider, som fullmäktige i riksgäldskontoret bestämma.»

§ 7.

»Då riksdag icke pågår, må boklån lemnas åt de af Kongl. Maj:t förordnade komitéer eller deras ledamöter. Enligt denna paragraf utlånad bok skall i hvarje händelse före riksdags början vara till biblioteket återställd.»

Fullmäktige hafva föreslagit, att ur § 4 mom. 1 c) skulle uteslutas orden »tre söcknedagar i veckan», och anser sig utskottet böra på de skäl, som härför i skrifvelsen åberopats, tillstyrka denna stadgeändring.

Deremot anser utskottet betänkligheter möta mot den af fullmäktige föreslagna ändringen af 7 § i nämnda stadgar. Såsom ofvan framhållits, afses med denna ändring att bereda embets- och tjänstemän samt enskilda forskare tillfälle att under den tid, då riksdag ej pågår, från biblioteket erhålla boklån. Bestämmelser i detta syfte voro jemväl vid 1882 års riksdag, då stadgarna för biblioteket fastställdes, ifrågasatta, men blefvo i enlighet med statsutskottets hemställan derifrån uteslutna. Enligt hvad utskottet då anförde, afser ifrågavarande bibliotek endast att tillgodose Riksdagens och dess delegationers äfvensom statsrevisionens och kyrkomötets behof, hvarjemte detsamma torde böra, då riksdag icke pågår, tillhandahållas äfven de af Kongl. Maj:t tillsatta komitéer, enär arten och föremålet för dessas arbeten ofta eger sammanhang med riksdagsarbetet. Med bibliotekets egentliga ändamål synes det ej öfverensstämma att stadga rättighet för embets- och tjänstemän samt enskilda forskare att begagna sig af biblioteket; och äfven om, såsom med förevarande förslag åsyftas, sådan rättighet skulle medgifvas endast för tiden mellan riksdagarna, torde dock derigenom olägenhet kunna föranledas för dem, som främst böra ega att anlita biblioteket.

Utskottet, som på grund af det anförda anser sig icke böra till Riksdagen göra framställning om den ifrågasatta ändringen af 7 § i stadgarna för Riksdagens bibliotek, får i enlighet med hvad utskottet här ofvan förordat hemställa,

1:o) att det i 25 § af gällande reglemente för riksgäldskontoret med 3,000 kronor upptagna anslag för komplettering och utvidgande af Riksdagens bibliotek samt dermed förenade utgifter må bestämmas att från och med innevarande år utgå med 4,500 kronor årligen; samt

2:o) att § 4 mom. 1 c) i stadgarna för Riksdagens bibliotek må erhålla följande ändrade lydelse:
»Mom. 1. Den del af biblioteket, som finnes i sjelfva bibliotekslokalen, hålles tillgänglig:

c) under den tid, riksdag, statsrevision eller kyrkomöte icke pågår, å tider, som fullmäktige i riksgäldskontoret bestämma.»

Stockholm den 18 april 1899.

På statsutskottets vägnar:

CHR. LUNDEBERG.

Reservation

af herr *S. G. von Friesen*, som ansett, att utskottet jemväl bort hemställa om vidtagande af den utaf fullmäktige i riksgäldskontoret ifrågasatta ändring af 7 § i stadgarna för Riksdagens bibliotek.